

Cinsiyete Duyarlı Bütçe Algısı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Üzerine Bir Çalışma*

Perception of Gender-Sensitive Budgeting: A Case Study on the Aydın Adnan Menderes University

Alptekin AKTAKKA¹ , Recep TEKELİ²

¹SMMM, Aydın, Türkiye

²Prof Dr, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü, Aydın, Türkiye

Sorumlu yazar/

Corresponding author : Alptekin AKTAKKA

E-posta/E-mail : alptekin.aktakka@gmail.com

ÖZ

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, nüfusun farklı kesimlerinin değişen ihtiyaçlarını dikkate alarak kadınların ve erkekler için kamu kaynaklarına eşit ve adil erişim sağlamayı amaçlayan bir bütçeleme yaklaşımıdır. Bu yaklaşım sadece kadınlar için ayrı bir bütçe tahsis edilmesini içermemekte, bunun yerine hem erkeklerin hem de kadınların ihtiyaçlarının adil ve eşit bir şekilde karşılanmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Küreselleşme ile bilim ve teknolojideki ilerlemeler, kamu yönetimi alanında yeni reformların ortaya çıkmasına yol açmıştır; bunlardan biri de daha etkin ve verimli bir kamu hizmetinin sağlanmasına yönelik bir tedbir olan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemedir. Bu bağlamda, gelir ve gideri dengeleyen bütçeler sosyal politikaların uygulanmasında bir araç olarak kullanılmaktadır.

Bu çalışma, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye ilişkin genel bilgileri ortaya koymanın yanı sıra, üniversitelerde çalışan personelin konuya ilişkin görüşleri hakkında fikir vermeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, Adnan Menderes Üniversitesi öğrencileri ve personeli arasında bir anket çalışması yapılmıştır.

Sonuçlar; katılımcıların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumu cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Kadın çalışanların erkek çalışanlara göre daha ileri derecede duyarlılık sahibi oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumunda yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Katılımcıların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumunda “sekreterler” ve “diğer tüm çalışanlar” arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Bütçeleme, Eşitlik, Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, Yüksek Öğrenim Paydaşları.

*Bu çalışma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlanan “Cinsiyete Duyarlı Bütçe Algısı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Üzerine Bir Çalışma” başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Başvuru/Submitted : 13.06.2023

Revizyon Talebi/
Revision Requested : 16.08.2023

Son Revizyon/
Last Revision Received : 18.09.2023

Kabul/Accepted : 22.09.2023

Online Yayın/
Published Online : 13.10.2023

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

The gender-responsive budgeting approach takes the changing needs of diverse population segments into account and aims to ensure equal and equitable access to public resources for both genders.

Globalization and advances in science and technology have triggered new public administration reforms. Gender-responsive budgeting is one among these transformations: it is a measure adopted to ensure a more effective and efficient public service.

This study aims to reveal general information about gender-sensitive budgeting and intends to outline the views of staff members at universities vis-à-vis this issue. To this end, a survey was conducted with Adnan Menderes University students and staff.

The results revealed statistically significant differences in the gender-sensitive budgeting attitudes of the participants. Female employees displayed a higher degree of sensitivity than their male counterparts. A statistically significant age-related difference was also noted in the gender-sensitive budgeting attitudes of the participants. Secretaries and other employees were observed different attitudes towards gender-responsive budgeting, according to the study.

Keywords: gender, budgeting, equality, gender budgeting, higher education partners

EXTENDED ABSTRACT

Like all living things, human beings are classified into two sexes, male and female. The natural biological differences between men and women generated the concept of gender.

Historically, women have been disadvantaged in comparison to men, partly because women are physically frailer than men. A traditional gender gap has ensued in many societies and states, where women are not accorded opportunities equal to men. This situation began to change in the first years of the 1980s when policymakers began to consider gender in their decision-making. Inequalities based on biological sex began to diminish since that time. It has been observed in recent years that women participate increasingly in social, cultural, and economic activities when gender inequalities decline, yielding superior welfare levels in countries. These observations form the basis of gender-responsive budgets (GRBs).

Governmental economic policies are increasingly criticized for failing to address their differential effects on women and men. It is now recognized that many governments adopt policies encouraging rapid development, urbanization and industrialization which result in the deterioration rather than improvement in the economic positions of women. Often, such policies cause women to be excluded from decision-making processes and government statistics do not reflect the invisible contributions of women to the economy, for example, through activities such as household work or elderly and child care. Consequently, national policies are often biased against women and do not achieve gender balance.

The present study aimed to address the concept of gender-responsive budgeting within the framework of conceptual, historical, and practical processes. It also purposed to reveal attitudes related to gender-sensitive budgeting in universities. The study was based on the assumption that gender perception is intimately associated with education and socio-cultural strata. Therefore, the study's examination of the perception of gender-sensitive budgeting at universities adopted the Aydın Adnan Menderes University as an exemplar.

This study initiative focused on probing the concept, history, and implementation processes of GRBs in universities. It used the case study methodology to characterize and analyze attitudes toward GRB at Aydın Adnan Menderes University. It assumed that the factor of gender perception was intrinsically linked to education and socio-cultural levels.

The second section of the study investigated the issue of gender-sensitive budgeting in Turkey, evaluating the budget positions and gender-sensitive budgeting of higher education institutions in Turkey.

The third and final segment of the study pertains to the findings of the survey conducted specifically for Adnan Menderes University and includes the analysis of gender-sensitive budget perception in universities.

Given the limited scope of the study, a large-scale research framework on gender-sensitive budget perception could not be created to encompass all universities in Turkey. Thus, the study was only conducted with the personnel of Adnan Menderes University.

The survey results revealed statistically significant gender-based differences in the gender-sensitive budgeting attitudes of the study's participants. Female employees evinced a higher level of sensitivity than male employees. Statistically significant age-based differences were also noted in the gender-sensitive budgeting attitudes of the respondents. Significant differences were further observed between respondents grouped as secretaries and all other employees in the evaluation of gender-sensitive budgeting attitudes based on job descriptions. The survey results also evidenced that 51.9% of the participants comprising university officials, employees, and students, opined that universities should offer equal opportunities to both women and men. In addition, most participants reported that the university should strengthen its educational curricula to increase gender sensitivity and eliminate prejudices at all education levels.

Certain recommendations for implementation are made based on this study. Activities such as seminars, radio and television programs, or public advertising campaigns should be organized to attract attention to the impact of gender-sensitive budgeting on people and on gender equality. The economic losses caused by non-gender-sensitive budgeting must be eliminated. Therefore, studies must crucially be implemented to increase the awareness of national education bodies vis-à-vis gender-sensitive budgeting in universities and schools. Advance directive activities on gender-sensitive budgeting in educational institutions should be organized to inculcate cognizance of gender-sensitive budgeting in both women and men.

1. Giriş

Cinsiyet kavramı kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıkları ifade ederken, toplumsal cinsiyet kavramı ise kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal ilişkileri belirli bir bağlama göre tanımlamakta, erkeklerle kadınlar ve erkek çocukları ile kız çocukları arasındaki ilişkiye ve bu ilişkinin sosyal olarak nasıl kurulduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet ile gelen roller dinamiktir; içeriği yere, zamana, topluma göre değişmektedir (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008, s.15). Biyolojik cinsiyetten farklı olarak toplumsal cinsiyet, toplumsal ve kültürel olarak belirlenen, dolayısıyla içeriği toplumdan topluma olduğu kadar tarihsel olarak da farklılaşan cinsiyet konumu ya da cins kimliğidir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet sadece erkek ve kadın arasındaki cinsiyet farklılığını belirtmekle kalmaz, bu cinsler arasındaki eşitsizlikleri de gösterir (Ökten, 2009, s.303; Berktaş, 1996, s.16). Bu farklılık toplumsal kuralları etkilemekte ve sosyal, siyasi ve ekonomik gibi hayatın çeşitli alanlarında cinsiyetler arasında eşitsizlik yaratmaktadır.

Kadınlar tarih boyunca erkeklere kıyasla, kısmen kadınların fiziksel yetersizlikleri nedeniyle dezavantajlı konumda olmuşlardır. Birçok toplum ve devlette bu durum, kadınlara erkeklerle aynı fırsatların tanınmadığı geleneksel bir toplumsal cinsiyet uçurumuna yol açmıştır. Bu durum 1980'lerin ilk çeyreğinde, politika yapımcıların karar alırken toplumsal cinsiyeti göz önünde bulundurmaya başlamasıyla değişmeye başlamıştır. Sonuç olarak, o zamandan bu yana kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlik azalmıştır (Doğan, 2012, s.2).

Son yıllarda, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasının kadınların sosyal ve kültürel hayata, ekonomiye katılımının artmasını ve ülkelerin refah seviyelerinin doğrudan yükselmesini sağladığı gözlemlenmiştir. Bu gözlemler Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçelerin (TCDB) temelini oluşturmaktadır. Günümüzde devletler, aldıkları siyasi kararların her iki cinsiyet üzerindeki olası etkilerini göz önünde bulundurarak sonuçlarını değerlendirmekte; siyasi kararları toplumsal cinsiyet eşitsizliği yaratmayacak ya da var olan eşitsizlikleri ortadan kaldıracak şekilde almaya gayret etmektedir. Siyasi kararların önemli bir yansıması olan devlet bütçeleri, toplumsal cinsiyet konularına daha duyarlı hale gelerek toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasına yardımcı olabilir (Doğan, 2012, s.2).

Hükümetlerin ekonomi politikaları, kadınları ve erkekleri farklı şekillerde etkilediklerini dikkate almadıkları için giderek daha fazla eleştirilmektedir. Birçok hükümet tarafından izlenen hızlı kalkınma politikaları, kentleşme ve sanayileşmenin kadınların ekonomik statüsünde iyileşme yerine kötüleşmeye yol açtığı artık kabul edilmektedir. Bu durum çoğu zaman kadınların karar alma süreçlerinden dışlanmasına ve ev işleri, yaşlı ve çocuk bakımı gibi ekonomiye yaptıkları görünmez katkıların hükümet istatistiklerine yansıtılmamasına neden olmuştur. Sonuç olarak, politikalar genellikle kadınlara karşı önyargılı olmakta ve toplumsal cinsiyet dengesini sağlamakta başarısız olmaktadır (Al, 2002, s.1-4).

Çalışma kapsamında üniversitelerdeki toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye dair tutumların ortaya konması amacı güdülmektedir. Toplumsal cinsiyet algısının eğitim ve sosyo-kültürel düzey ile yakın bir ilişki içerisinde olduğu varsayımından hareket edilmektedir. Bundan dolayı çalışmada, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi örneği dikkate alınarak üniversitelerde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme algısı incelenmektedir.

Üniversitelerde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme kavramının incelenmesi bu araştırmanın odak noktasıdır. Araştırma, vaka çalışması olarak Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçelemeye (TCDB) yönelik tutumları karakterize ederek analiz etmektedir. Bu varsayımına göre, toplumsal cinsiyet algısı, eğitim ve sosyo-kültürel düzey ile içsel olarak bağlantılı bir faktör olarak görülmektedir.

Çalışmadaki birinci bölümünde Türkiye'de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusu incelenmiştir. Bu bakımdan Türkiye'de yüksek öğretim kurumlarının bütçe içerisindeki durumu ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme açısından değerlendirilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde de Adnan Menderes Üniversitesi özelinde yapılmış olan anket çalışmasının bulgularına değinilerek üniversitelerde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe algısı hususundaki analizler bulunmaktadır.

Kapsam ve sınırlılıktan dolayı çalışma içerisinde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe algısı konusunda Türkiye'deki

tüm üniversitelerin kapsanabileceği geniş ölçekli bir araştırma çerçevesi çizilememiş ve yalnızca Adnan Menderes Üniversitesi'ndeki kişilerin üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmesi mümkün olmuştur.

2. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, toplumsal cinsiyet eşitliği politikasını makroekonomik politika ile ilişkilendiren bir yöntemdir. Bütçelerin toplumsal cinsiyetten bağımsız olmadığını kabul etmekte ve bütçelerin hem gelir hem de harcama taraflarına uygulanmaktadır. Süreç, bütçelerin hem erkekler hem de kadınlar üzerindeki etkisini analiz ederek başlamakta ve ardından toplumsal cinsiyeti bütçeye entegre etmektedir. Kamu harcamalarında verimliliği artıran ve ilgili kesimlerin daha geniş katılımını sağlayarak demokrasiyi teşvik eden toplum odaklı bir bütçe sistemidir. Bu yaklaşım farklı bütçe sistemlerine uygulanabilir ve bütçe sonuçlarını daha yakından incelemektedir. Toplumsal cinsiyet ayrımını bütçe sürecinin tüm yönlerine dâhil etmekte ve kamu harcamalarının veya gelir yaratma yöntemlerinin kadın ve erkekler üzerindeki etkilerinin yanı sıra yaş, dini inançlar, etnik farklılıklar ve kır-kent ayrımı gibi diğer faktörleri de analiz etmektedir. Bu yöntem harcama miktarıyla değil, harcamanın hem erkeklerin hem de kadınların ihtiyaçlarını yeterince karşılayıp karşılamadığıyla ilgilidir. Harcama önceliklerinin her iki cinsiyetin değişen ihtiyaçlarına göre yeniden tahsis edilmesi önemlidir. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelerin sadece kadınlara yönelik bütçeler olmadığını belirtmek gerekmektedir (Cansız, 2009, s.12). Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamaları, bütçenin kadın ve erkeğin önceliklerine göre eşit dağıtımını ve cinsiyet ayrımcılığının en az seviyeye indirilmesini amaç edinen bir bütçeleme uygulamasıdır (Tüğen ve Özen, 2008, s.2).

1975 Meksika Konferansı'nda toplumsal cinsiyet ayrımcılığına son verilmesi, kadınların kalkınma sürecine dâhil edilmesi ve kadınların dünya barışına katkılarının artırılması olmak üzere üç temel hedef belirlenmiştir. Bu konferansın toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışı oluşturulmasında önemli bir etkisi olmuştur (Duran ve Temür, 2018, s. 357). İkinci Uluslararası Kadın Konferansı 1980 yılında Danimarka'nın Kopenhag kentinde toplanmış ve burada eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerinde eşitlik ilkeleri resmi olarak kabul edilmiştir (Ergen ve Durak, 2017, s.113).

Toplumsal cinsiyete duyarlı ilk bütçe uygulaması 1984 yılında Avustralya'da gerçekleştirilmiştir (Tüğen ve Özen, 2008, s. 1). Kamu bütçelerindeki toplumsal cinsiyet ilişkilerinin analizine dayanan bütçelerin toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için bir araç olarak benimsenmesine ilişkin Avustralya örneği, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelere ilişkin farkındalığın ve sonraki yaklaşımların artmasına önemli bir katkıda bulunmuştur (Tepekule, Özcan ve Kayalidere, 2016, s. 2321).

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, kamu politikası ve bütçelemede toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımları teşvik ederek toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ele almayı amaçlamaktadır. Politika ve bütçe kararları oluşturulurken her iki cinsiyetin bakış açılarının dikkate alınmasını ve hükümetlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik taahhütlerinden sorumlu tutulmasını sağlamaya çalışmaktadır. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ayrıca kadınların statüsünü iyileştirmek ve dezavantajlı durumlarını ortadan kaldırmak için bütçe ve politika ile ilgili kararları değiştirmek için çalışmaktadır (Tüğen ve Özen, 2008, s. 3).

Akademi ve bilimle uğraşan kurumların uygulamalarında cinsiyete dayalı bir önyargı bulunmaktadır (Acker, 2006). Erkekler tarihsel olarak bu kurumlarda daha fazla güç pozisyonuna sahip olmuştur (Lynch, 2010). Yüksek öğretim sistemi küresel rekabet nedeniyle daha güvencesiz hale gelmektedir ve bu da bir cinsiyet önyargısına sahiptir (Jongbloed, 2012). Erkeklerin en prestijli pozisyonları işgal etme olasılığı daha yüksekken, kadınlar daha güvencesiz pozisyonlarda sıkışıp kalmaktadır (Avrupa Komisyonu. Araştırma ve Yenilik Genel Müdürlüğü, 2016). Kadınların daha baskın olduğu alanlardaki akademisyenler, erkeklerin baskın olduğu alanlardaki akademisyenlere kıyasla daha da fazla güvencesizlikle karşı karşıyadır. Bu eğilim, yüksek öğretimde tarihsel olarak var olan cinsiyetçi güç ilişkilerini sürdürmektedir (Marginson ve van der Wende, 2007).

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri toplumsal cinsiyet eşitliğidir ve kadınların güçlendirilmesinin desteklenmesi TCDB'lere ulaşılması için çok önemlidir. TCDB kurumların toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşmasına yardımcı olabilir, ancak tam potansiyeli konusunda hala sınırlamalar bulunmaktadır (Oppi ve ark., 2021). Akademik kurumlarda bütçede yer alan fonların dağıtımını yöneten tüm prosedür ve süreçlere toplumsal cinsiyete dayalı değer, norm ve ilişkileri dahil edip etmediklerini belirlemek için mali ve yönetsel sistemlerin incelenmesi önem arz etmektedir (Steinþorsdóttir ve ark., 2018). Özellikle kamu sektörü ve yükseköğretim kurumlarında daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Oppi ve ark., 2021).

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeler kadınlara özel değildir, aksine tüm cinsiyetleri kapsamaktadır. Amaçları beş kategoriye ayrılabilir (Klot ve ark., 2002; Elson, 2006; Walnut, 2018:22; Gökbunar ve Doğan, 2016, s. 9-10). Bunlar;

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme'nin temel amacı, bütçeleri ve ilgili politikaları

toplumsal cinsiyet eşitliğini temel bir insan hakkı olarak göz önünde bulundurarak değerlendirmektedir. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeler aracılığıyla, kadınlara yönelik ayrımcılıktaki eşitsizlikler ve bütçelerin etkileri daha belirgin hale gelmektedir (Gökbunar ve Doğan, 2016, s. 9).

Hesaplanabilirlik: Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeler, toplumsal cinsiyet eşitliği arayışında çok önemlidir. Hükümetlerin toplumsal cinsiyet eşitliği taahhütlerini bütçe taahhütlerine dönüştürme aracı olarak hizmet etmektedirler ve böylece toplumsal cinsiyet eşitliği hedeflerinin oluşturulması ve gerçekleştirilmesi için hayati önem taşımaktadırlar. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeler, hükümetlerin toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını ve taahhütlerini göstermeleri için kullanılabilir (Gökbunar ve Doğan, 2016, s. 9).

Şeffaflık ve Katılımcılık: Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeler şeffaflığı ve bütçeleme sürecine aktif katılımı teşvik ederek bütçeyi sadece kadınlar için değil tüm vatandaşlar için erişilebilir hale getirmektedir. Bu tür girişimler toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe yaklaşımını uygulamak, bütçelemeye halkın katılımını kolaylaştırmak ve bütçelerin hazırlanmasına ve izlenmesine yardımcı olmak için kullanılabilir. Ekonomik ve mali yönetimin güçlendirilmesi şeffaflığın teşvik edilmesiyle sağlanabilmektedir (Gökbunar ve Doğan, 2016, s. 9).

Verimlilik ve Etkinlik: Hükümetlerin siyasi hedeflere ulaşmaya çalışırken ve kamu kaynaklarını etkin ve verimli bir şekilde kullanırken kadınların ve erkeklerin farklı toplumsal konumlarını ve rollerini göz önünde bulundurmaları gerekmektedir (Doğan, 2012). Dolayısıyla toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, kaynak tahsisinin optimize edilmesinin yanı sıra sosyal eşitlik ve ekonomik büyümenin sağlanmasının da ayrılmaz bir parçasıdır (Dikmen, 2015, s. 39).

İyi Yönetişim: İyi Yönetişim, kararların kamu, özel sektör ve sivil toplum tarafından ortaklaşa alındığı katılımcı bir yönetim yaklaşımıdır. Vatandaşların güvenli bir şekilde korunması, hukukun üstünlüğünün hayata geçirilmesi, vatandaşların gerekli bilgilere erişimini sağlayan şeffaf bir yönetim ve insan haklarının gerekliliklerine bağlılık ile karakterize edilmektedir. 2001 yılında, Avrupa Birliği'nin iyi yönetim ilkelerine bağlı kalması gerektiğini savunan, insanların ve kuruluşların karar alma sürecine daha fazla katılımını teşvik eden ve şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluğun önemini vurgulayan "White Paper on Governance in the EU" başlıklı belge yayınlanmıştır (Ceviz, 2018, s. 22).

Dünyada ve özellikle Avrupa'da TCDB konusunda akademik çalışmalara ve uygulamalara ilgi yüksek olsa da Türkiye'de hala başlangıç aşamasındadır. Özellikle yüksek öğretim kurumlarında TCDB konusunda uygulamaların artırılması gerekmektedir. Bu sebeple sonraki başlıkta Türkiye'de yüksek öğretim kurumlarının bütçe içerisindeki durumu ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme açısından değerlendirilmesi yapılmaktadır.

2.1. Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurumlarının Bütçe İçerisindeki Durumu ve Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Açısından Değerlendirilmesi

Üniversiteler bilim, teknoloji, ekonomi, sosyal ve siyasal gelişmelerin merkezidir. Bundan dolayı üniversitelerin bütçelerinin genel bütçelerdeki oranı ülkedeki kalkınma ve gelişmeye yönelik gösterilen çabaların en mühim göstergelerinden bir tanesidir. Bunun yanında, üniversite bütçelerinde eğitim ve öğretim, araştırma ve bilimsel çalışmalar için ayrılan oranlar da önemli konulardandır.

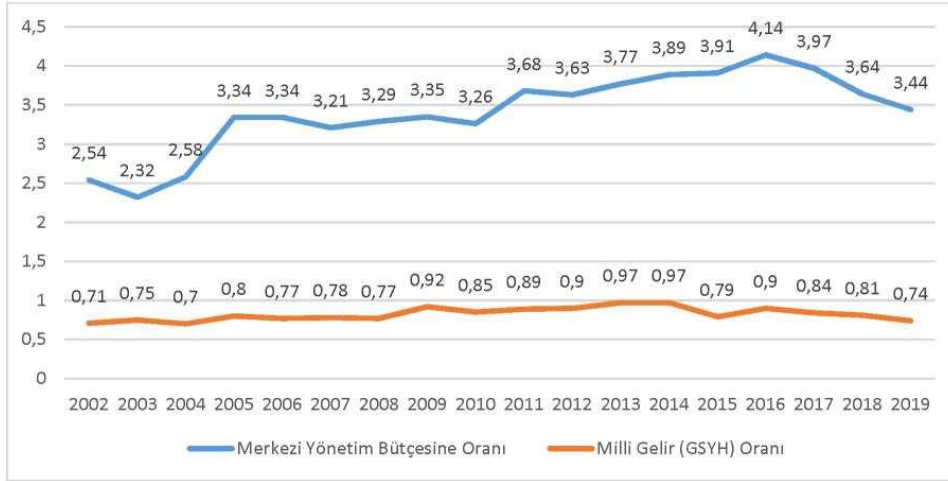
Grafik 1'de Türkiye'de yükseköğretim bütçesinin milli gelirdeki oranı bulunmaktadır. Bu veriler incelendiğinde yükseköğretim bütçesi ile merkezi yönetim arasındaki oranının en yüksek olduğu dönem 2016 senesinin bütçe dönemine denk gelmektedir ve bu oranın da % 4,14 olduğu görülmektedir. Bu dönemin sonrasında da 2017 senesinde % 3,97'ye gerileyen oran 2018 senesinde % 3,64 ve 2019 senesinde de % 3,44'e gerilemiştir. Yükseköğretim bütçesi ile milli gelir arasındaki orana bakıldığında da 2002 senesinde en düşük oran % 0,71 iken 2014 senesinde % 0,97 oranıyla en yüksek pay ayrılmış olduğu görülebilmektedir.

Senelere göre üniversitelere ayrılmış olan miktarlar da aşağıda bulunan tabloda bulunmaktadır. Nominal olarak yüksek öğretim kurumlarının bütçesinin arttığı ancak reel olarak 2016 yılına göre bir azalma görülmektedir¹ (bkz Grafik 2).

Tablo 1'de Hazine ve Maliye Bakanlığı (2023) tarafından hazırlanan yüksek öğretim kurumları başlangıç bütçe ödeneği (TL) görülmektedir. Görüldüğü üzere, yıllara göre sürekli olarak yüksek öğretim kurumlarına verilen bütçelerde artış görülmektedir. Üniversitelerin bütçelerindeki sürekli artış ülkedeki kalkınma ve gelişmeye yönelik gösterilen çabaların en mühim göstergelerinden biri olduğu fikrini desteklemektedir.

Tablo 2'de 2019 senesi için yükseköğretim kurumları bütçesinin detaylı verileri bulunmaktadır. Çalışmada Tablo 2'ye yer verilmesinin sebebi, üniversite bütçelerinde TCDB'nin göz önünde bulundurulma durumunun incelenmesidir.

¹ IMF'den (2023) elde edilen deflatör kullanılarak reel değerler bulunmuştur.

Şekil 1: Yükseköğretim Milli Gelire ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranı

Kaynak: Eğitimsen (2019)

Tablo 1: Yıllara Göre Üniversitelere Ayrılan Bütçeler

Yıl	Yüksek Öğretim Kurumları Başlangıç Bütçe Ödeneği (TL)
2007	7.557.129.245,00
2008	7.318.284.650,00
2009	8.772.719.225,00
2010	9.355.457.600,00
2011	11.503.927.500,00
2012	12.743.603.000,00
2013	15.227.760.500,00
2014	16.939.010.000,00
2015	18.493.252.000,00
2016	23.590.696.000,00
2017	25.620.450.000,00
2018	27.761.363.000,00
2019	33.023.355.000,00
2020	36.145.740.000,00
2021	45.395.788.000,00
2022	84.087.567.000,00

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı (2023)

2019 senesindeki bütçe incelendiği takdirde üniversitelere ayrılmış olan bütçede toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme bakımından hiçbir uygulama olmadığı görülebilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere, üniversitelerin bütçelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında bir detaylandırmaya yer verilmemiştir. Bu sebeple Türkiye'deki üniversitelerin bütçelerinde TCDB'nin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Mesela, ekonomik sınıflandırmada personel gideri şeklinde gösterilmiş olan bulgularda kadın ve erkek personel ayırımına gidilmemiş, personel giderleri bölümü cinsiyet körü şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 3'de özel bütçeli kurumlar bütçesi içerisinde 2019 yılı yükseköğretim kurumları ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bütçesi-fonksiyonel sınıflandırmaya yer verilmektedir. Çalışmada Tablo 3'e yer verilmesinin sebebi, üniversite bütçelerinin fonksiyonel sınıflandırmasında TCDB'ye yer verilmesi durumunun incelenmesidir.

Tabloda görüldüğü üzere, hem yüksek öğretim kurumları hem de Aydın Adnan Menderes Üniversitesi fonksiyonel sınıflandırılmalı bütçesinde en yüksek pay eğitim hizmetleridir. Sonrasında sağlık hizmetleri ve genel kamu hizmetleri gelmektedir. Fakat bu fonksiyonel sınıflandırmalarda TCDB'nin göz önünde bulundurulmadığı görülmektedir. Türkiye'deki üniversitelerin bütçelerinde TCDB'nin dahil edilmesi gerekmektedir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme bakımından değerlendirildiği takdirde de üniversitelerin bütçe kullanımı ve planlamaları aşamasında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yer almasının önemi büyüktür. Çalışmanın

Şekil 2: Senelere Göre Üniversitelere Ayrılan Reel Bütçe Giderleri

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur. Not: IMF (2023) deflatorü kullanılmıştır.

Tablo 2: Özel Bütçeli Kurumlar Bütçesi İçerisinde 2019 Yılı Yükseköğretim Kurumları ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bütçesi-Ekonomik Sınıflandırma (Bin TL)

Kurumlar	Personel Giderleri	Sos. Güv. Dev. Prim Gid.	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	Faiz Gid.	Cari Transfer	Sermaye Gideri	Sermaye Transferi	Borç Verme	Yedek öd.	Toplam
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	284.607	44.920	19.233	0	13.114	42.912	0	0	0	404.786
Yüksek Öğretim Kurumları	22.719.121	3.536.535	2.165.469	0	936.352	3.665.878	0	0	0	33.023.355
Diğer Özel Bütçeli Kurumlar	9.486.238	1.789.240	4.117.023	0	7.019.614	16.134.979	1.755.630	445.769	0	40.748.493
Özel Bütçeli Kurumlar	32.205.359	5.325.775	6.282.492	0	7.955.966	19.800.857	1.755.630	445.769	0	73.771.848

Kaynak: BÜMKO (2019)

ilerideki bölümleri içerisinde de bulunduğu şekliyle, çalışmada eğitim seviyesi ile toplumsal cinsiyete duyarlılığın arasında paralel bir durum bulunduğu görülebilmektedir. Ama yukarıda bulunan Tablo 3'deki verilerde görülebildiği gibi üniversite bütçelerinin fonksiyonel sınıflandırılmasında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme hususunda hiçbir uygulama bulunmamaktadır. Örneğin personel giderlerinin planlanmasında toplumsal cinsiyete duyarlılık hususunda herhangi bir ayırım yapılmamıştır.

3. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Algısı

Bu bölüm içerisinde Türkiye'de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme hususunda Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'ndeki öğrenciler, idari ve akademik personeldeki toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme hususundaki algılarının tespitine çalışılacaktır. Çalışma genelinde gerçekleştirilmiş olan anket çalışmasıyla biyolojik cinsiyet, yaş ve üniversitedeki görev veya öğrencilik pozisyonu bakımından kişilerdeki toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme algısının Aydın Adnan Menderes Üniversitesi örneğinde incelenmesi amaçlanmıştır.

3.1. Literatür Taraması

Akduran (2012), Türkiye'deki yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB) merceğinden değerlendiren bir çalışma yürütmüştür. Ayrıca analiz, Diyarbakır ili Sur

Tablo 3: Özel Bütçeli Kurumlar Bütçesi İçerisinde 2019 Yılı Yükseköğretim Kurumları ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bütçesi- Fonksiyonel Sınıflandırma (TL ve Toplam İçerisindeki Oranı)

AÇIKLAMA	AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI
Genel Kamu Hizmetleri	27.714.000 -6,8%	3.476.063.000 -10,5%
Savunma Hizmetleri	-	-
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	-	74.446.000 -0,2%
Ekonomik İşler ve Hizmetler	-	-
Çevre Koruma Hizmetleri	-	-
İskân ve Toplum Refahı Hizmetleri	-	-
Sağlık Hizmetleri	56.623.000 -14%	2.965.453.000 -9%
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	2.154.000 -0,5%	338.886.000 -1,0%
Eğitim Hizmetleri	318.295.000 78,6%	26.163.237.000 79,2%
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	-	5.270.000 -0,02%
TOPLAM	404.786.000	33.023.355.000

Kaynak: 2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu

İlçe Belediyesi'nin bütçeleme süreci bağlamında kadınların ev içi emeği üzerindeki etkisine odaklanmıştır. TCDB'nin yerel yönetimlerde başarılı bir şekilde uygulanmasının hem yeterli toplumsal cinsiyet farkındalığını hem de güçlü bir siyasi iradeyi gerektirdiği ortaya çıkmıştır.

Akduran Erol ve Ergüneş Oruç (2019) çalışması, üniversitede toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe ve planlama konusunu İstanbul Üniversitesi örneğinde ele almıştır.

Al (2002) çalışması, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe veya kadın bütçesi kavramını Türkiye perspektifinden ve ülkedeki potansiyel uygulamalarını incelemiştir. Çalışma ayrıca, kadın emeğini kontrol etme fırsatı sağlayan toplumsal yapıları, kalkınma politikalarının etkilerini, toplumsal cinsiyetin önemini ve bu bağlamda ataerkilliğin varlığını da incelemiştir.

Alkan ve Dayar (2021) nitel araştırma yöntemi kullanarak Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi ve Tepebaşı Belediyesi'nde belediyelerde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin uygulanabilirliğine yönelik olarak TCDB'nin uygulayıcılarıyla yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Toplamda 16 personel ile yapılan mülakattan elde edilen veriler nitel analiz yoluyla değerlendirilmiştir. TCDB uygulamasının geleceğe dönük devamının sağlanabilmesi için, bu uygulamanın ihtiyaç duyacağı kaynağın devlet tarafından desteklenmesi gerektiği ve bütçe mevzuatında değişiklik yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Bankası ve diğer sivil toplum kuruluşları, kadınlara yönelik ayrımcılığın en yaygın olduğu az gelişmiş ülkelerde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin uygulanmasını tavsiye etmektedir. Yıldız ve Uğur (2016), çeşitli Avrupa Birliği (AB) ve Afrika ülkeleri ile Avustralya'da toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye ilişkin ülke uygulamalarını ele almış ve bu süreci kolaylaştırmak için mali yardım ve teşviklerin sağlanmasını önermiştir.

Ceviz (2018), toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyete duyarlılık kavramlarına ilişkin bir araştırma yapmış ve özellikle toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme kavramına odaklanmıştır. Bu çalışma, yerel hizmetlerin sağlanmasında temel politika olarak hizmet veren stratejik planı toplumsal cinsiyete duyarlı bir bakış açısıyla incelemiştir. Yerel siyaset ve hükümet toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini dikkate almaz ve toplumsal cinsiyet duyarlılığını faaliyet önceliklerine entegre etmezse, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin devam etmesi muhtemeldir. Yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi hedefine, toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen bir belediyeçilik anlayışı hayata geçirilmeden ulaşılamayacağı görülmektedir.

Doğan (2012) çalışmasının amacı, ilk olarak 1984 yılında Avustralya'da uygulanmaya başlanan ve günümüzde uluslararası kuruluşların da desteğiyle birçok ülkede uygulanmakta olan Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme

uygulamalarını incelemektir. Ayrıca çalışma, Türkiye’de yeni yeni adapte edilmeye başlanan uygulamanın mevcut durumunu, gerekli koşulları ve uygulama zorluklarını analiz etmeyi amaçlamıştır.

Dumlupınar ve Göksoy (2020), yerel yönetimler tarafından uygulanan toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik faaliyetler, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme hizmetleri, yöneticilerin konuya ilişkin tutum ve yaklaşımları ile kadın vatandaşların yapısal eşitlik modelinden memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Sakarya’da yaşayan 1592 kadınla bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Elde edilen sonuçlar, dört ana boyut ile memnuniyet arasında %74 veya daha yüksek oranda güçlü bir korelasyon olduğunu göstermiştir.

Duran ve Temür (2018), Türkiye’deki 30 büyükşehir belediyesinin bütçelerini, belediyelerin faaliyet raporlarına dayanarak toplumsal cinsiyet perspektifinden analiz etmiştir. Araştırmaları, bu belediyelerin bütçe uygulamalarında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımının ne ölçüde uygulandığını ortaya koymuştur. Büyükşehir belediyelerinin kadın sağlığı, istihdamı, kadınlara yönelik kamusal alan düzenlemeleri ve sosyo-kültürel hizmetler gibi faaliyetler aracılığıyla toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım sergiledikleri, ancak bunun tüm belediyeler için tutarlı olmadığı tespit edilmiştir.

Ergen ve Durak (2017), Avustralya’da kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği gidermek için bir yöntem olarak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımının potansiyelini araştırmak üzere bir çalışma yürütmüştür. Bu yaklaşım, kadınlara sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik alanlarda eşit konum sağlamayı amaçlamaktadır.

Erkan vd (2012) çalışmasında, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmak için kaynakların her iki cinsiyetin önceliklerine göre tahsis edilmesini gerektiren toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe yaklaşımını tartışmak üzere başta Avrupa Birliği ülkeleri olmak üzere hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelere örnekler sunmuşlardır. Uluslararası en iyi uygulamalar ışığında, Türkiye’de mali yönetim reformu için öneriler sunulmuştur.

Göğüsdere (2020) 2016 yılı merkezi yönetim bütçe belgelerini, ilgili mevzuat ve düzenlemeleri toplumsal cinsiyete duyarlı vergilendirme açısından incelemiştir. Bu kapsamda doğrudan vergilerden gelir vergisi (GV) ve dolaylı vergilerden katma değer vergisi (KDV) ve özel tüketim vergisi (ÖTV) incelemeye tabi tutularak vergilemede cinsiyet ayrımına gidilmediği dolayısıyla toplumsal cinsiyete duyarlı vergilendirmenin nötr olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gökbunar ve Doğan’ın (2016) çalışmasının amacı, Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme uygulamalarını değerlendirmek ve yeni benimsenen bu yaklaşımın mevcut koşullarını, gerekliliklerini ve uygulama zorluklarını analiz etmektir.

Hadziahmetovic ve ark. (2013) el kitabı üniversite ders programlarına entegre edilmeye uygundur. Temel bütçeleme ve planlama ilkelerinden tekniklere ve küresel uygulama örneklerine TCDB’nin kapsamlı bir taslağını sunmaktadır.

İşler ve İşler (2020) çalışmasında dünyada ve Türkiye’de örnek olabilecek cinsiyete duyarlı bütçe uygulamaları ele alınarak kadının Türkiye’deki yeri, işgücüne katılım ve TBMM’de vekil sayıları ve kamu kuruluşlarındaki istihdam verilerinden yola çıkılarak ortaya konulmuştur. Çalışmada “kadın emeği sömürsünün önlenmesi ve ev içi emeğin hakkının verilebilmesi için, bütçe uygulama süreçlerinde eşitsizliğin yeniden üretilmesini engellemek için cinsiyete duyarlı bütçeleme sisteminin ivedilikle Türkiye’de de benimsenip en önemli maliye politikası araçlarından biri haline getirilmesi önerilmiştir”.

Kul ve Özügürlü (2022) toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümünü kolaylaştıracak bütçe sistemleri oluşturmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, sosyal hizmet odaklı ve toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren bütçe politikaları toplumsal cinsiyete "duyarlı" yaklaşımlar olarak görülürken, toplumsal cinsiyet rollerinin dönüşümüne odaklanan politikalar toplumsal cinsiyet “esaslı” bütçe politikası yaklaşımları olarak değerlendirilmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme uygulamaları ve bunların kadınların toplumsal konumu üzerindeki etkileri, demokrasi modelleri ve toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme arasındaki ilişki bağlamında analiz edilebilmektedir. Bu değerlendirme, toplumsal cinsiyete dayalı bütçe politikalarının her bir demokrasi modelinde kadının statüsünü nasıl etkilediğini belirlemeyi amaçlamaktadır.

Oppi ve ark. (2021) çalışması Ferrara Üniversitesi’nde TCDB süreçlerinin ve raporlama uygulamalarının gelişiminin yanı sıra stratejik politikalara tam entegrasyon potansiyelini incelemektedir. Çalışmada, 2011-2018 yılları arasındaki yıllık TCDB raporları nitel içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar, üniversitenin TCDB’sinin hesap verebilirlik rolünden performans ölçüm rolüne geçtiğini göstermektedir. TCDB kurum içinde daha ilgili hale gelmiş olsa da, üniversitenin strateji ve bütçeleme döngüsüyle entegrasyonu sınırlı kalmakta ve bu da stratejik uygunluğunu zayıflatmaktadır.

Özügürlü (2017) çalışmasının amacı, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme sisteminin toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değerlendirilmesi ve önemini tespit edilmesidir. Görece yeni bir geçmişe sahip olan toplumsal cinsiyet eşitliği, ekonomik ve sosyal yapının, bu yapıyı oluşturan kurumların ve oluşturulan politikaların cinsiyet körü olup olmadığının incelenmesini gerektirmektedir. Bu perspektiften hareketle, kadınların ekonomik ve sosyal alanda

yaşadıkları toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin teorik nedenlerinin yanı sıra olası çözümleri ve alternatif politika önerilerini araştırmaktadır.

Steinþórsdóttir ve ark. (2016) çalışması İzlanda Üniversitesi'nin mali çerçevesi, karar alma ve bütçeleme süreçlerini toplumsal cinsiyet perspektifinden incelenmektedir. Üniversite konseyi, 2015 yılında yeni rektörle birlikte, Yeni Kamu Yönetimi'nden etkilenen ve küresel rekabet ile performansa dayalı göstergelere öncelik veren bütçe tahsis sistemini gözden geçirmektedir. Bu çalışmanın amacı, mevcut bütçe tahsis ve dağıtım sisteminin toplumsal cinsiyet açısından önemini, özellikle de farklı okulları, disiplinleri ve çeşitli pozisyonlardaki akademisyenleri nasıl etkilediğini incelemektir. Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı tarafından desteklenen ve akademinin cinsiyetlendirilmesi ile kariyer istikrarsızlığı ve asimetrisinin ele alınmasına odaklanan GARCIA araştırma projesinden elde edilen ampirik veriler, süreci örneklendirmek için kullanılmaktadır. Erkek egemen Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi ve daha kadın egemen Sosyal Bilimler Fakültesi çalışmanın odak noktasını oluşturmuştur. İzlanda Üniversitesi'ndeki finansman sistemi çok şeffaf değildir ve doğa bilimlerini destekliyor gibi görünmektedir. Bu, hükümetten ve üçüncü taraflardan sağlanan fonların yanı sıra fonların öğretim ve araştırma için nasıl tahsis edildiğini de içermektedir. Sonuçlar, mevcut sistemde kasıtsız bir cinsiyet önyargısı olduğunu öne sürmüştür.

Steinþórsdóttir ve ark. (2018) çalışması toplumsal cinsiyet bütçelemesini hem teorik hem de metodolojik bir araç olarak kullanarak yeni yönetsel yaklaşımların ve araçların akademik ve bilimsel kurumlardaki eksikliklerin cinsiyete dayalı yönlerini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Bütçelerin kariyerinin başındaki araştırmacılar üzerindeki örtük ve açık cinsiyete dayalı etkisini ortaya çıkarmak için çoklu veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Yüksek öğretimdeki finansal, yönetsel prosedür ve süreçlerin, araştırma ve öğretimle ilgili olarak Mühendislik ve Matematik konularını Beşeri Bilimler konularına tercih ettiği öne sürülmektedir. Bu önyargı, hem Mühendislik ve Matematik Fakültesi hem de Beşeri Bilimler Fakültesi'ndeki kariyerinin başındaki araştırmacıları orantısız bir şekilde etkilemekte ve Mühendislik ve Matematik Fakültesi'ne, Beşeri Bilimler'den daha elverişli pozisyonlar ve koşullar sağlamaktadır. Bu durum, erkek egemen alanları ve pozisyonları ödüllendirerek yüksek öğretim ve bilimdeki tarihsel olarak toplumsal cinsiyete dayalı güç ilişkilerini sürdürdüğü bulunmuştur. Bu toplumsal cinsiyete dayalı etki ve sonuçların vurgulanması ile yeniden fırsatlarının dağıtılması gerektiği ve eşitsizliklerin aktif bir şekilde düzeltilmesi ihtiyacını ortaya koymuştur. TCDB, akademi ve bilimde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için bir araç olarak önerilmiştir.

Şenesen ve ark. (2018), dirlik temelli TCDB yaklaşımını benimseyen ilk belediye olan Kars Belediyesi'nin 2013 yılı faaliyetlerini ve performans programını analiz etmek için bir doküman incelemesi yapmıştır. Bulgular, Kars Belediyesi'nin kadına yönelik sağlık, kültür, turizm, sosyal hizmetler, işgücü ve istihdam, demokrasi ve katılımcılık alanlarına yetersiz kaynak ayırdığını, buna karşılık kentsel kalkınma ve altyapı gibi alanlara ağırlık verdiğini ortaya koymuştur.

Şentürk (2017a; 2017b) İstanbul'daki çeşitli belediyelerin Stratejik Planlarında TCDB uygulamalarını araştırmak için araştırma yapmıştır. Toprak (2016), Isparta İl Özel İdaresi 2015-2019 Stratejik Planı'nı toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve bütçeleme açısından analiz etmek için doküman incelemesi yapmıştır. Şentürk (2017a) Beylikdüzü Belediyesi'nin stratejik planında TCDB'ye yer verilip verilmediğini araştırmıştır. Toprak (2016), toplam harcamalar içinde kadınlara ayrılan kaynak oranının yetersiz olduğunu tespit etmiştir. Yücel (2016), İzmir, Erzurum, Diyarbakır ve Kayseri Büyükşehir Belediyelerinin 2013 yılı bütçelerini dirlik temelli TCDB bakış açısıyla analiz etmek için belge tarama yöntemini uygulamış ve toplumsal cinsiyet farkındalığının belediye bütçelerine yeterince yansıtılmadığı sonucuna varmıştır.

Şenesen (2013) tarafından Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 yılları arasındaki Stratejik Plan'ı üzerinden doküman incelemesi yöntemi ile yapılan çalışmada, TCDB kapsamında sınırlı da olsa bir ödenek ayrıldığı sonucuna varılmıştır.

Tepekule ve ark. (2016) tarafından yapılan çalışma, Türkiye'de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme sistemi, aktörleri ve aşamaları ile bu alanda yapılan araştırmalara ışık tutmuştur. Ayrıca kurumsal ve yasal düzenlemeler, Şartlı Nakit Transferi uygulaması ve 6111 sayılı Kanun uygulama örnekleri olarak değerlendirilmiştir.

Tüğen ve Özen (2008;2014) toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve gelişim süreci üzerine kapsamlı bir çalışma yürütmüştür. Bu kavramı çeşitli şekillerde uygulayan ülkeler hakkında bilgi vermişlerdir. Ayrıca, Türkiye'de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin mevcut durumunu ve ülkedeki uygulama düzeyini tartışmışlardır. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin mali sistemimize ve bütçeleme sürecine dahil edilmesi için adımlar öneriler şeklinde sıralanmaktadır.

Yavan ve Gazeloğlu (2020) Türkiye'deki cinsiyete duyarlı bütçelemenin yerel yönetim düzeyinde istatistiksel bir analizini yapmıştır. Aydın ilinin 17 ilçe belediyesinde birim yöneticilerine 11 sorudan oluşan bir anket uygulanarak elde edilen veriler Hiyerarşik Kümeleme Analizi yöntemiyle analize tabi tutulmuştur. Kümeleme analizinde benzer nüfus ve gelir düzeyine sahip belediyelerin aynı zamanda cinsiyete duyarlı bütçeler konusunda da benzer eğilimde oldukları

sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Belediyelerde şu 3 değişkenin 1- kadınların bilinçlendirilmesine yönelik toplantıları destekleme düzeyi, 2-belediyelerin aile içi şiddet, çocuk cinsel istismarı, ihmal ve madde kullanımı konularında eğitim ve danışmanlık hizmeti sunma düzeyi ve 3-belediyelerin kadın ve çocuğa yönelik sunulan diğer hizmet düzeyi değişkenlerinin cinsiyete duyarlılığı belirleme noktasında en önemli değişkenlerden olduğu; bu hizmetlere ağırlık verilmesinin belediyelerin cinsiyete duyarlı bütçeleme konusundaki başarısını gösterdiği ifade edilmiştir.

Yenilmez (2022) cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımının gelişimi ortaya koyarak Türkiye’de ve dünyada cinsiyete duyarlı bütçe uygulamalarını ele almıştır. Türkiye’de hem hükümetin hem de yerel otoritelerin tüm bütçe süreçlerinde cinsiyete duyarlı projelerin dahil etmesini önermektedir.

Yılmaz ve Biçer (2021) tarafından Türkiye’deki TCDB girişimlerinin sınırlı örneklerini oluşturan Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi ve Urla Belediyesi’ndeki Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB) uygulamaları ele alınmıştır. Urla Belediyesi’nde 2016 yılı bütçesinde yer alan Kadına Yönelik Faaliyet ve Projelerin Büyüklükleri ile önemli bir süreç başlatılmış olmasına rağmen, beklenen sonuçların henüz alınmadığı ve yeterli düzeyde sahiplenmenin sağlanamadığı görülmektedir. Tekirdağ BŞB’nin 2018 mali yılı program ve bütçesinde, TCDB çalışması sırasında belirlenen ve doğrudan kadınlara fayda sağlamaya yönelik faaliyet ve projeler yer almıştır. Bu faaliyet ve projeler yıl boyunca izlenmiş ve üst yönetim tarafından değerlendirilmiştir.

Yukarıda incelenen Türkiye’de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda yapılan çalışmaların genelinin doküman analizi üzerinde yoğunlaştığı görülürken istatistiksel analiz uygulayan çalışmalar oldukça sınırlı sayıda kalmıştır (bkz Yavan ve Gazeloğlu, 2020; Alkan ve Dayar, 2021; Dumlupınar ve Göksu 2020). Türkiye’de yapılan çalışmaların ortak ulaştığı sonuç bu bütçeleme bakımından yasal mevzuat değişikliğinin gereğiğidir. Uygulamalar daha çok yerel yönetimler açısından ele alınmıştır. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin yerel yönetimlerde merkezi yönetime nazaran daha uygulanabilir olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

3.2. Veri ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı üniversitelerdeki toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye dair tutumlarının incelenmesidir. Bu çalışmanın amacının gerçekleştirilmesi için anket yöntemi kullanılmaktadır.

Bu araştırmanın evreni, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi’nde 2019-2020 yılında eğitim görmekte olan toplam 52430 öğrenci ve çalışan 3040 personelden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme seçilirken kolay ulaşılabilir örneklem metodu olan uygun örnekleme kullanılmıştır. Uygun örnekleme; zaman, para ve işgücü bakımından var olan sınırlılıklardan dolayı örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Büyüköztürk, 2017). Araştırma genelinde 202 kadın, 197 erkek olarak toplamda 399 bireye ulaşılması sağlanmıştır.

Araştırmanın başında literatür taraması yapılmış ve bunun doğrultusunda anket sorularının hazırlanması sağlanmıştır. Çalışmanın etik kurul izni Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Etik Kurulu’ndan alınmıştır. Sonrasında araştırma formları ve anketlerin geçerliğinin belirlenmesi için anket önce danışman öğretim üyesine sunulmuş ardından taslak formdaki pilot çalışması on kişilik örneklem grubuna yöneltilmiş ve sorular amaç doğrultusunda değerlendirilmiş mi değerlendirilmemiş mi incelenmiştir. Sonrasında anket soruları önem ve benzerlik bakımından gruplandırılmış ve son şeklinin verilmesinin ardından uygulamaya başlanmıştır.

3.2.1. Güvenilirlik Analizi: Alfa Analizi

1951 senesinde Lee Cronbach tarafından geliştirilmiş olan Alfa analizi iç tutarlık/homojenliği ölçmektedir. Ölçeğe yansıyan bir grup unsur, o gruba ne kadar alakalı olduğu belirlenerek ölçek güvenilirliğini ortaya koyan bir test şeklinde nitelendirilebilmektedir. Diğer bir ifade ile grubu oluşturmakta olan unsurlar tarafından bir bütün oluşturulma durumları kontrol edilmektedir. Teknik bakımdan ele alınırsa Cronbach alfa yalnızca istatistiksel bir test şeklinde nitelendirilememektedir; bu, güvenilirlik katsayısı veya tutarlılığını göstermektedir. Cronbach Alpha, bir test veya ölçeğin iç tutarlığının ölçüsünün tespit edilmesi için 1951 senesinde Lee Cronbach tarafından geliştirilmiştir. 0 ile 1 arasında bir sayı değeri şeklinde belirlenmekte ve değer aralıkları bakımından güvenilirlik durumlarının açıklaması şöyle yapılabilmektedir (Alpar, 2013, s. 848-851):

- 0 ile 1 arasında değer alan alfa katsayısı standart korelasyon katsayısı gibi yorumlanabilir. Buna göre alfa (α) katsayısı:
- 0,80-1,00 arasında ise; Geliştirilen test (ölçek) yüksek güvenilirliğe sahip olduğu,
- 0,60-0,80 arasında ise; Geliştirilen testin oldukça güvenilir olduğu,
- 0,40-0,60 arasında ise; Geliştirilen testin güvenilirliğinin düşük olduğu,
- 0,00-0,40 arasında ise; Geliştirilen testin güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Cinsiyete Dayalı Bütçeleme Ölçeği Güvenirlik Analizi

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
0,951	30

Ölçeğe ait iç tutarlığın değerlendirildiği Cronbach's Alpha değerinin 0.951 olduğu bulunmuştur. Bu değer bakımından ölçek yeterince güvenilir olarak kabul edilebilmektedir.

3.2.2. Bulgular

Araştırma dahilinde 399 katılımcının frekans tabloları ve gerekli olan istatistiksel analizler aşağıda belirtilmiştir. Tablo 5'te ölçeğe ait normallik dağılım testine ait sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 5: Normallik Dağılım Testine Ait Sonuçlar

	Kolmogorov-Smirnow			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme	0,068	399	0,000	0,963	399	0,000

Verilerin normal dağılımını inceleyen Kolmogorov-Sminov ve Shapiro-Wilk testleri incelendiği takdirde; verilerin normal dağılıma sahip olmadığı belirlenmiştir ($p=0.000$) ($p<0.05$).

Tablo 6: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

		Sıklık (n)	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	202	50,6	50,6
	Erkek	197	49,4	100,0
	Total	399	100,0	

Araştırmaya katılanlardaki cinsiyete göre dağılım incelendiği takdirde; %50,6 kadın, %49,4 erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

		Sıklık (n)	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Yaş	18-24 yaş aralığı	208	52,1	52,1
	25-34 yaş aralığı	116	29,1	81,2
	35-44 yaş aralığı	34	8,5	89,7
	45-54 yaş aralığı	30	7,5	97,2
	55 yaş ve üzeri	11	2,8	100,0
		Total	399	100,0

Araştırmaya katılanlardaki yaşa göre dağılım incelendiği takdirde; %52,1 oranında "18-24 yaş aralığında" olduğu, %29,1 oranında da "25-34 yaş aralığında" olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanlardaki görevlere göre dağılım incelendiği takdirde; %43,4 lisans öğrencisi, %15,8 oranının önlisans öğrencisi olduğu ve %8,3 oranının da asistan olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanlar görevleri bakımından cinsiyet dağılımının incelenmesi halinde; sekreterin %100'ünün, Dr. Öğretim üyelerinin %61,1'inin, asistanların %60,6'sının kadın olduğu, önlisans öğrencilerinin %65,1'inin, lisansüstü öğrencilerinin %60'ünün erkek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dağılımların arasında istatistiksel bakımdan anlamlı fark bulunduğu da görülmüştür ($p=0.000$) ($p<0.05$).

Araştırma kapsamında kullanılmış olan ölçekteki ifadeler verilen cevaplardaki dağılım incelendiği takdirde; en yüksek oranda "kesinlikle katılıyorum" cevabı verilmiş olan ifadeler, "Üniversitede kadına ve erkeğe eşit fırsatlar tanınmalıdır." (%51,9), "Üniversitenin, tüm eğitim düzeylerinde toplumsal cinsiyete duyarlılığı artırmak ve önyargıları

Tablo 8: Katılımcıların Görevine Göre Dağılımı

		Sıklık (n)	Yüzde (%)	Birikimli Yüzde (%)
Yaş	18-24 yaş aralığı	208	52,1	52,1
	25-34 yaş aralığı	116	29,1	81,2
	35-44 yaş aralığı	34	8,5	89,7
	45-54 yaş aralığı	30	7,5	97,2
	55 yaş ve üzeri	11	2,8	100,0
		Total	399	

Tablo 9: Katılımcıların Görev ve Cinsiyet Dağılımlarının Analizi

			Cinsiyet		Toplam	p*
			Kadın	Erkek		
Görev	Prof. Dr.	n	7	10	17	0,042
		%	41,2%	58,8%	100,0%	
	Doç. Dr.	n	6	6	12	
		%	50,0%	50,0%	100,0%	
	Dr. Öğrt. Üyesi	n	11	7	18	
		%	61,1%	38,9%	100,0%	
	Öğretim Görevlisi	n	12	10	22	
		%	54,5%	45,5%	100,0%	
	Asistan	n	20	13	33	
		%	60,6%	39,4%	100,0%	
	Memur	n	13	19	22	
		%	40,6%	59,4%	100,0%	
	Sekreter	n	4	0	4	
		%	100,0%	0,0%	100,0%	
Lisansüstü Öğr.	n	10	15	25		
	%	40,0%	60,0%	100,0%		
Lisans Öğr.	n	97	76	173		
	%	56,1%	43,9%	100,0%		
Ön Lisans Öğr.	n	22	41	63		
	%	34,9%	65,1%	100,0%		
Toplam	n	202	197	399		
	%	50,6%	49,4%	100,0%		

Not: Ki-kare analizi uygulanmıştır.

ortadan kaldırmak amacıyla eğitim müfredatlarını güçlendirmelerini desteklerim.” (% 46,1), “Üniversitenin, tüm eğitim düzeylerinde toplumsal cinsiyete duyarlılığı artırmak ve önyargıları ortadan kaldırmak amacıyla eğitim müfredatlarını güçlendirmelerini desteklerim.” (% 43,9), “Üniversite bütçesinde toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadının güçlenmesine yönelik çalışmaları desteklerim.” (% 36,3), “Kız öğrencilerin burslara erişimlerinin kolaylaştırılmasını desteklerim” (% 36,1).

Araştırma kapsamında kullanılmış olan ölçekteki ifadeler verilen cevaplardaki ortalamalar değerlendirildiği takdirde; en yüksek ortalama puanı olan soruların, “Üniversitede kadına ve erkeğe eşit fırsatlar tanınmalıdır.” (ort.:4.19), “Üniversitenin, tüm eğitim düzeylerinde toplumsal cinsiyete duyarlılığı artırmak ve önyargıları ortadan kaldırmak amacıyla eğitim müfredatlarını güçlendirmelerini desteklerim.” (ort.: 4.19) “Üniversitenin yurt dışı eğitim programlarında bütçe payı cinsiyet ayrımı gözetilmeden belirlenmelidir.” (ort.: 4.13) ifadeleri olduğu görülmektedir.

En düşük ortalama puanı olan soruların da; “Üniversite bütçesinden kadına daha çok harcama yapılmaktadır” (ort.:2.49) “Vergi sistemimizin cinsiyete duyarlı olması sağlanarak kadınlardan daha az gelir vergisi alınmasını

Tablo 10: Katılımcıların Cinsiyete Karşı Duyarlı Bütçeleme Ölçeğine Ait İfadelere Verdikleri Yanıtların Yüzdesele Olarak Değerlendirilmesi

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
s.1	79	19,8	136	34,1	116	29,1	44	11,0	24	6,0
s.2	36	9,0	104	26,1	49	12,3	150	37,6	60	15,0
s.3	42	10,5	107	26,8	63	15,8	122	30,6	65	16,3
s.4	35	8,8	107	26,8	67	16,8	120	30,1	70	17,5
s.5	35	8,8	105	26,3	41	10,3	156	39,1	62	15,5
s.6	36	9,0	88	22,1	59	14,8	149	37,3	67	16,8
s.7	11	2,8	24	6,0	39	9,8	185	46,4	140	35,1
s.8	14	3,5	27	6,8	31	7,8	182	45,6	145	36,3
s.9	13	3,3	39	9,8	57	14,3	188	47,1	102	25,6
s.10	12	3,0	24	6,0	35	8,8	191	47,9	137	34,3
s.11	21	5,3	23	5,8	23	5,8	148	37,1	184	46,1
s.12	23	5,8	19	4,8	21	5,3	129	32,3	207	51,9
s.13	21	5,3	37	9,3	57	14,3	163	40,9	121	30,3
s.14	20	5,0	36	9,0	50	12,5	166	41,6	127	31,8
s.15	16	4,0	38	9,5	75	18,8	155	38,8	115	28,8
s.16	15	3,8	44	11,0	54	13,5	178	44,6	108	27,1
s.17	15	3,8	34	8,5	37	9,3	198	49,6	115	28,8
s.18	13	3,3	30	7,5	42	10,5	175	43,9	139	34,8
s.19	43	10,8	92	23,1	72	18,0	103	25,8	89	22,3
s.20	12	3,0	32	8,0	38	9,5	196	49,1	121	30,3
s.21	16	4,0	25	6,3	39	9,8	189	47,4	130	32,6
s.22	65	16,3	119	29,8	59	14,8	80	20,1	76	19,0
s.23	44	11,0	84	21,1	37	9,3	132	33,1	102	25,6
s.24	22	5,5	39	9,8	38	9,5	156	39,1	144	36,1
s.25	38	9,5	99	24,8	63	15,8	103	25,8	96	24,1
s.26	36	9,0	67	16,8	60	15,0	137	34,3	99	24,8
s.27	45	11,3	107	26,8	60	15,0	105	26,3	82	20,6
s.28	37	9,3	83	20,8	48	12,0	145	36,3	86	21,6
s.29	12	3,0	13	3,3	36	9,0	163	40,9	175	43,9
s.30	19	4,8	23	5,8	31	7,8	189	47,4	137	34,3

desteklerim.” (ort.:2.95) “Üniversite bütçesinde kadına daha fazla pay ayrılmasıyla toplumsal huzur sağlanacaktır.” olduğu görülebilmektedir (ort.:3.15).

Araştırmaya katılmış olanların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumu cinsiyet bakımından değerlendirildiği takdirde de; istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Kadın çalışanlar, erkek çalışanlara nazaran duyarlılık konusunda daha ileri bir seviyededirler (p=0.000) (p<0.05).

Araştırmaya katılmış olanların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumu yaşa göre değerlendirildi takdirde; istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılammıştır (p=0.460) (p>0.05).

Araştırmaya katılmış olanların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumu görev bakımından değerlendirildiği takdirde; istatistiksel bakımdan anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür (p=0.050) (p<0.05). Farkın hangi gruplar arasında bulunduğu tespit edilmesi amacıyla Mann-Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları bakımından, “sekreterler” ve “diğer tüm çalışanlar” arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür (p<0.05).

“Üniversite bütçesinden kadına daha çok harcama yapılmaktadır.” ifadesine kadınlar %17,73 oranında, erkekler de %16,28 oranında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum olarak görüş bildirmişlerdir. Cinsiyetler arasında verilmiş olan cevaplar açısından da fark bulunmaktadır. Ankete katılmış olan kadın çalışan ve öğrencilerin erkek çalışan ve öğrencilere nispeten konu hakkındaki duyarlılıklarının daha ileri seviyede olduğu tespit edilmiştir. Sonucun istatistiksel bakımdan anlamlı olduğu görülmüştür (p<0.05).

“Üniversite bütçesinden kadına daha çok harcama yapılmaktadır.” ifadesi için sekreterler %50, Prof. Dr.’lar %23,5, Doç. Dr.’lar %0,0, lisans öğrencileri %21,9, lisansüstü öğrenciler %8,0 oranlarında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum olarak görüş bildirmişlerdir. Her görev ya da unvan bazında değerlendirildiği takdirde verilmiş olan cevaplar arasında farklılık görülmemektedir. Sonucun istatistiksel bakımdan anlamlı olduğu görülmüştür (p<0.05).

Tablo 11: Cinsiyete Karşı Duyarlı Bütçeleme Ölçeğine Ait İfadelerin Ortalamalarının Değerlendirilmesi

İfadeler	n	Ortalama	Standart Sapma
1. Üniversite bütçesinden kadına daha çok harcama yapılmaktadır.	399	2,494	1,1093
2. Üniversite bütçesinden kadına daha fazla pay ayrılmasını adil buluyorum.	399	3,236	1,2439
3. Üniversite bütçesinde kadına daha fazla pay ayrılmasıyla toplumsal huzur sağlanacaktır.	399	3,153	1,2757
4. Üniversite bütçesinde kadına daha fazla pay ayrılmasıyla toplumsal adalet sağlanacaktır.	399	3,208	1,2579
5. Üniversitenin harcamalarında kadına yapılacak bir pozitif ayrımcılığı haklı buluyorum.	399	3,263	1,2495
6. Üniversitenin bütçesi hazırlanırken kadınlara daha fazla önem verilmesini adil buluyorum.	399	3,308	1,2391
7. Üniversite bütçesinden kreş ve benzeri harcamalara ayrılan pay kadına daha verimli bir çalışma ortamı sağlayacaktır.	399	4,050	0,9681
8. Üniversite bütçesinde toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadının güçlenmesine yönelik çalışmaları desteklerim.	399	4,045	1,0140
9. Üniversite bütçesinde kadınların toplumsal açıdan ilerlemesini hızlandırmak için cinsiyete duyarlı sosyal önlemler alınmalıdır. (Örneğin genel sağlık kapsamı, nakit transferler, aylıklar)	399	3,820	1,0261
10. Üniversite bütçesinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının değiştirilmesine yönelik eğitimler için pay ayrılmasını desteklerim.	399	4,045	0,9709
11. Üniversitenin yurt dışı eğitim programlarında bütçe payı cinsiyet ayrımı gözetilmeden belirlenmelidir.	399	4,130	1,0996
12. Üniversitede kadına ve erkeğe eşit fırsatlar tanınmalıdır.	399	4,198	1,1156
13. Üniversite bütçe karar mekanizmalarında kadın sayısının artırılmasını desteklerim.	399	3,817	1,1227
14. Üniversitede kadın yönetici sayısı artırılmalıdır.	399	3,862	1,1134
15. Üniversitede daha fazla kadın çalışanlar istihdam edilmelidir.	399	3,789	1,0847
16. Üniversitede kadına yönelik etkinliklerin fazla olmasını desteklerim.	399	3,802	1,0720
17. Üniversitede kadına yönelik spor kulüplerinin sayısı artırılmalıdır.	399	3,912	1,0272
18. Üniversiteye ulaşımı kolaylaştıracak vasıtalar kadının üniversite yaşamında daha rahat hissetmesini sağlar.	399	3,995	1,0248
19. Üniversite, kadınlara yönelik ek ulaştırma servisi sağlanmalıdır.	399	3,258	1,3228
20. Toplumsal kalkınma, kadına üniversite yaşamında da yeterli desteğin sağlanmasıyla mümkün olabilir.	399	3,957	0,9953
21. Ülkemizde kadına yönelik sosyal yardımların artırılmasını doğru buluyorum.	399	3,982	1,0185
22. Vergi sistemimizin cinsiyete duyarlı olması sağlanarak kadınlardan daha az gelir vergisi alınmasını desteklerim.	399	2,957	1,3839
23. Kadınların kullandığı temel ürünlerden alınan vergilerin daha düşük oranda tutulmasını desteklerim.	399	3,411	1,3567
24. Kız öğrencilerin burslara erişimlerinin kolaylaştırılmasını desteklerim.	399	3,905	1,1566
25. Üniversitenin sağladığı burslar yönünden kız öğrencilere öncelik verilmelidir.	399	3,301	1,3280
26. Üniversitede düzenlenen paralı kurslardan yararlanmak isteyen kadınlara yönelik indirim desteklerim.	399	3,491	1,2757
27. Kız öğrencilerden alınan harçlarda indirim yapılmasını desteklerim.	399	3,180	1,3328
28. Üniversitenin kız öğrencilere yapacağı bir kırtasiye bursunu desteklerim.	399	3,401	1,2837
29. Üniversitenin, tüm eğitim düzeylerinde toplumsal cinsiyete duyarlılığı artırmak ve önyargıları ortadan kaldırmak amacıyla eğitim müfredatlarını güçlendirmelerini desteklerim.	399	4,193	0,9460
30. Üniversitenin kadınlara yönelik danışma destek merkezi kurmasını desteklerim.	399	4,008	1,0406

Not: 5'li Likert Ölçeği 1: Kesinlikle Katılmıyorum - 5: Kesinlikle Katılıyorum

“Vergi sistemimizin cinsiyete duyarlı olması sağlanarak kadınlardan daha az gelir vergisi alınmasını desteklerim.”

Tablo 12: Katılımcıların Cinsiyet Açısından Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Tutumunun Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	p*
Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme	Kadın	202	235,13	47497,00	0.000
	Erkek	197	163,97	32303,00	
	Total	399			

Not: Mann-U Whitney Testi uygulanmıştır.

Tablo 13: Katılımcıların Yaş Açısından Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Tutumunun Değerlendirilmesi

	Yaş	n	Sıra Ortalaması	P*
Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme	18-24 yaş aralığı	208	199,87	0.460
	25-34 yaş aralığı	116	194,89	
	35-44 yaş aralığı	34	227,93	
	45-54 yaş aralığı	30	180,05	
	55 yaş ve üzeri	11	224,50	

Not: Kruskal Wallis Testi uygulanmıştır.

Tablo 14: Katılımcıların Yaş Açısından Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Tutumunun Değerlendirilmesi

	Görev	n	Sıra Ortalaması	P*
Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme	Prof. Dr.	17	205,65	0.050
	Doç.Dr.	12	206,71	
	Dr. Öğr. Ü.	18	167,56	
	Öğretim Görevlisi	22	189,57	
	Asistan	33	182,68	
	Memur	32	195,44	
	Sekreter	4	333,00	
	Lisansüstü Öğr.	25	223,92	
	Lisans Öğr.	173	213,55	
	Önlisans Öğr.	63	166,35	

Not: Kruskal Wallis Testi uygulanmıştır.

Tablo 15: Katılımcıların Üniversite Bütçesinden Kadına Daha Çok Harcama Yapılması Gerekliği Düşüncesini Destekleme Oranlarının Cinsiyete Göre Analizi

		Üniversite bütçesinden kadına daha fazla pay ayrılmasını adil buluyorum.					P
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Kadın	n	54	75	37	23	13	0,000
	%	26,7%	37,1%	18,3%	11,3%	6,43%	
Erkek	n	25	61	79	21	11	
	%	12,7%	30,9%	40,1%	10,7%	5,58%	
Toplam	n	79	136	116	44	24	
	%	19,8%	34,1%	29,1%	11,02%	6,01%	

Pearson Kare uygulanmıştır.

ifadesine kadınlar %46, erkekler de %32 oranında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum olarak görüş bildirmişlerdir. Cinsiyetler arasında verilmiş olan cevaplar açısından farklılıklar bulunmaktadır. Sonucun istatistiksel bakımdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir (p<0.05).

Tablo 16: Katılımcıların Üniversite Bütçesinden Kadına Daha Çok Harcama Yapılması Gerektiğine İlişkin Verdikleri Yanıtların Görev/Pozisyona Göre Analizi

		Üniversite bütçesinden kadına daha çok harcama yapılmaktadır.					
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	
Prof. Dr.	n	3	7	3	3	1	.010
	%	17,6%	41,2%	17,6%	17,6%	5,9%	
Doç.Dr.	n	1	8	3	0	0	
	%	8,3%	66,7%	25,0%	0,0%	0,0%	
Dr. Öğr. Üyesi	n	2	9	4	2	1	
	%	11,1%	50%	22,2%	11,1%	5,6%	
Öğretim Görevlisi	n	6	6	5	4	1	
	%	27,3%	27,3%	22,7%	18,1%	4,5%	
Asistan	n	13	15	3	1	1	
	%	39,3%	45,5%	9,1%	3%	3%	
Memur	n	7	12	11	2	0	
	%	21,9%	37,5%	34,4%	6,2%	0%	
Sekreter	n	1	0	0	1	2	
	%	25,0%	0,0%	0,0%	25,0%	50,0%	
Lisansüstü Öğr.	n	3	11	9	2	0	
	%	12%	44%	36%	8%	0,0%	
Lisans Öğr.	n	31	48	56	22	16	
	%	18%	27,7%	32,3%	12,7%	9,2%	
Önlisans Öğr.	n	12	20	22	7	2	
	%	19%	31,7%	34,9%	11,1%	3,2%	
Total	n	79	136	116	44	24	
	%	198%	341%	29.1%	110%	6.0%	

Not: Pearson Kare Testi uygulanmıştır.

Tablo 17: Katılımcıların Vergi Sistemimizin Cinsiyete Duyarlı Olması Sağlanarak Kadınlardan Daha Az Gelir Vergisi Alınmasını Destekleme Oranlarının Cinsiyete Göre Analizi

		Vergi sistemimizin cinsiyete duyarlı olması sağlanarak kadınlardan daha az gelir vergisi alınmasını desteklerim.					
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	P
Kadın	n	17	58	34	40	53	.000
	%	8,4%	28,7%	16,8%	19,8%	26,2%	
Erkek	n	48	61	25	40	23	
	%	24,4%	31%	12,7%	20,3%	11,7%	
Toplam	n	65	119	59	80	76	
	%	163%	298%	148%	201%	19%	

“Üniversite bütçesinde kadına daha fazla pay ayrılmasını adil buluyorum.” ifadesine Prof. Dr.’lar %70,6, Doç. Dr.’lar %50, Dr. Öğr. Üye’leri %38,9 oranlarında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum olarak görüş bildirmişlerdir. Sonucun istatistiksel bakımdan anlamlı olmadığı görülmüştür (P=.0120 p>0.05) Ama profesörlerin Dr. Öğretim Üyelerine nazaran daha duyarlı oldukları söylenebilmektedir.

Akademik personeller ve öğrencilerin karşılaştırması yapıldığı takdirde anlamlı sonuçlara ulaşılmamaktadır. Ama akademik personellerin kendi arasında ve öğrencilerin de kendi arasında değerlendirilmesi yapıldığında istatistiksel bakımdan anlamlı sonuca ulaşılmaktadır.

Tablo 18: Katılımcıların Üniversite Bütçesinden Kadına Daha Çok Harcama Yapılmasını Destekleme Oranlarının Görev/Pozisyona Göre Analizi

		Üniversite bütçesinden kadına daha fazla pay ayrılmasını adil buluyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Prof. Dr.	n	1	4	0	8	4
	%	5,9%	23,5%	0,0%	47,1%	23,5%
Doç.Dr.	n	1	3	2	5	1
	%	8,3%	25,0%	16,7%	41,7%	8,3%
Dr.Öğr.Üyesi	n	2	7	2	4	3
	%	11,1%	38,9%	11,1%	22,2%	16,7%
Öğretim Görevlisi	n	3	3	6	9	1
	%	13,6%	13,6%	27,3%	40,9%	4,5%
Asistan	n	3	13	7	4	6
	%	9,1%	39,4%	21,2%	12,1%	18,2%

Tablo 19: Katılımcıların Üniversite Bütçesinden Kadına Daha Çok Harcama Yapılmasını Destekleme Oranlarının Öğrencilik Statülerine Göre Analizi

		Üniversite bütçesinde kadına daha fazla pay ayrılmasını adil buluyorum.				
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Lisansüstü Öğr.	n	3	3	4	12	3
	%	12,0%	12,0%	16,0%	48,0%	12,0%
Lisans Öğr.	n	14	37	16	74	32
	%	8,1%	21,4%	9,2%	42,8%	18,5%
Önlisans Öğr.	n	7	21	10	21	4
	%	11,1%	33,3%	15,9%	33,3%	6,3%

4. Tartışma ve Sonuç

Değişen dünyada devlet bütçeleri de gelişmelerle birlikte, zaman içerisinde geleneksel bütçe, performans bütçe, program bütçe, planlama-programlama-bütçeleme, sıfır tabanlı bütçeleme ve performans esaslı bütçeleme sistemi gibi farklı aşamalar kaydetmiştir. Çağın gerektirdiği yenilikler ile beraber bütçenin iktisadi boyutu dışında siyasi ve sosyal boyutlarının da ortaya çıktığı görülmektedir. Feminizm ve feminist iktisat kavramları önem kazandıkça toplumsal cinsiyet anlayışının öğrenilmesi kolaylaşmış ve bütçenin ekonomi dışındaki boyutları da daha kolay anlaşılmasına başlamıştır. Bütçeler bu süreçte sosyal konularda da araç olarak kullanılmaya başlanmıştır. Uluslararası örgütler ve sivil toplum kuruluşlarının da baskısıyla ve etkisiyle bilinçlenmiş olan dezavantajlı grupların hak arama ve seslerini duyurma çabaları amacına ulaşmış ve devletler tarafından maliye ve ekonomi programlarına bu grupların ihtiyaçları da dahil edilerek, sosyal harcamalar yapılmıştır. Kamu yönetimi kapsamında yürütülmüş olan politikalarda bir araç olarak kullanılan bütçe toplumdaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmelerle 1980'li senelerin ortalarından bu yana dezavantajlı gruplardan bir tanesi olan kadınların toplumsal yaşam içerisinde daha görünür hale getirilebilmesi sağlanarak cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi için çalışan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımı ortaya çıkmıştır.

Yalnızca kadınlar veya yalnızca erkekler için bir bütçeleme anlamına gelmeyen toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışıyla her iki cinsiyetteki farklı ihtiyaçlar dikkate alınarak bir bütçeleme yapılmasının gerekliliği savunulmaktadır. Kadınlar, kamu hizmetleri ve harcamalarından hem toplum yapısı hem de gelenekler ve önyargılar gibi sebeplerden dolayı yeterince yararlanamamaktadır. Çoğu ülkede toplum tarafından kabul edilmekte olan kalıplaşmış roller nedeniyle, kadınlar ev içi işlerini, yaşlıların, engellilerin ve çocukların bakımını, yemek yapmak gibi görevleri üstlenmişlerdir. Ekonomik bakımdan incelendiğinde yapmakla sorumlu oldukları bu ağır işlerde harcamakta oldukları emek için herhangi bir ücret almamaktadırlar. Zamanlarının büyük bölümünde hane içi işleri yapmak zorunda kalan kadınlar farklı alanlar için zaman bulamamaktadırlar. Eğitim bakımından ve kültür düzeyi noktasında karşı cinsten de geride

kalmaktadırlar. İş hayatında ya da sosyal ve siyasi hayat içerisinde seslerini duyurması mümkün olmayan kadınlar toplum içerisinde de geri planda kalmakta ve sanki görünmez gibi kabul edilmektedirler. Bu da toplum tarafından zaten var olan cinsiyet eşitsizliklerinin daha fazla büyümesi ve toplumun tüm kesimlerini olumsuz olarak etkilemekte olan sonuçların doğmasına sebep olmaktadır. Kadınların karar alma mekanizmasını geliştirmek için, sosyal ve ekonomik hayatta var olmalarını sağlayacak ekonomik, sosyal ve mali politikaların bir aracı olarak kullanılan bütçeleme sisteminde değişiklikler yapılması gerekmektedir. Bunun sağlanması da toplumsal cinsiyet duyarlılığının bütün ana planlara ve programlara eklenmesi şeklinde de tanımlanabilen toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımı ile mümkündür.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeleme anlayışının bütün ana planlara ve programlara dahil edilmesi ile hükümetler ve kamu idarelerinin yaptığı harcamaların, sunmuş oldukları hizmetlerin toplumdaki tüm kesimlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve cinsiyet eşitsizliklerinden meydana gelen olumsuzlukların ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacaktır. Cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması ile kadınların ekonomik hayat içerisinde yer alabilmesi sağlanacak, istihdamları sağlanan kadınların çalışmalarının görünür hale gelmesiyle ülke ekonomisinin desteklenmesine katkı sağlanacak ve bu sayede kalkınmada kadınlar da yer almış olacaklardır. Cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması sayesinde diğer bir olumlu sonuç ise kadınların da karar alma mekanizmaları içerisinde yer almalarına imkân verilmesi, siyasal süreçlere dâhil olmalarının sağlanmasıdır.

Aşağıdaki bölümde araştırma sonuçlarına ait genel bir değerlendirme yapılmış ve değerlendirmelerin neticesinde uygulamaya ve gelecekteki araştırmalara dair önerilerde bulunulmuştur.

4.1. Sonuç

1. Araştırmaya katılmış olanların görevleri bakımından cinsiyet dağılımları incelendiği takdirde; sekreterlerde %100, Dr. Öğrt. Üyelerinde %61,1, asistanlarda %60,6 oranında kadınların görev aldığı, ön lisans öğrencilerinden %65,1, lisansüstü öğrencilerden %60 oranında erkeklerden oluştuğu görülmüştür. Dağılımlarda istatistiksel bakımdan anlamlı fark tespit edilmiştir.
2. Araştırma kapsamında kullanılmış olan ölçekteki ifadeler verilen cevaplardaki ortalamalar değerlendirildiği takdirde; en yüksek ortalama puan sahibi olan soruların, “Üniversitede kadına ve erkeğe eşit fırsatlar tanınmalıdır.” (ort.:4.19), “Üniversitenin, tüm eğitim düzeylerinde toplumsal cinsiyete duyarlılığı artırmak ve önyargıları ortadan kaldırmak amacıyla eğitim müfredatlarını güçlendirmelerini desteklerim.” (ort.: 4.19) “Üniversitenin yurt dışı eğitim programlarında bütçe payı cinsiyet ayrımı gözetilmeden belirlenmelidir.” (ort.: 4.13) olduğu görülmüştür.
3. En düşük ortalama puan sahibi olan soruların da; “Üniversite bütçesinden kadına daha çok harcama yapılmaktadır” (ort.:2.49) “Vergi sistemimizin cinsiyete duyarlı olması sağlanarak kadınlardan daha az gelir vergisi alınmasını desteklerim.” (ort.:2.95) “Üniversite bütçesinde kadına daha fazla pay ayrılmasıyla toplumsal huzur sağlanacaktır.” olduğu tespit edilmiştir (ort.:3.15).
4. Araştırmaya katılmış olanların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumu cinsiyet açısından değerlendirildiği takdirde; istatistiksel bakımdan anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Kadın çalışanlarda erkek çalışanlara göre daha ileri derecede duyarlılık sahibi oldukları tespit edilmiştir.
5. Araştırmaya katılmış olanların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumu yaş bakımından değerlendirildiği takdirde; istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Kadın çalışanların, erkek çalışanlara göre TCDB tutumlarının daha ileri düzeyde olduğu belirlenmiştir.
6. Araştırmaya katılmış olanların cinsiyete duyarlı bütçeleme tutumu görev bakımından değerlendirildiği takdirde; “sekreterler” ve “diğer tüm çalışanlar” arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Sekreterlerin diğer çalışanlara göre TCDB açısından daha duyarlı oldukları bulunmuştur.
7. Üniversiteler ile üniversite çalışanları ve öğrenciler üzerinde yapılmış olan anket çalışması sonucunda katılımcılar %51,9 oranında üniversitelerde kadın ve erkeğe eşit fırsatların sunulmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında katılımcıların çoğu tarafından üniversitenin eğitim düzeylerinin hepsinde toplumsal cinsiyete duyarlılığın artırılması ve önyargıların giderilmesi için eğitim müfredatlarını güçlendirmelerinin gerekliliği savunulmuştur.

4.2. Öneriler

İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırma verileri Aydın Adnan Menderes Üniversitesi öğrencileri ile akademik ve idari personelinden toplanmıştır. Genellenebilirliği artırmak için, bu çalışma farklı illerden ve üniversitelerden bir örneklem kullanılarak tekrarlanabilir.
2. Araştırma kapsamında, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme algısı bir üniversite örneklemini üzerinden incelenmiştir. Literatürde de vurgulandığı üzere, toplumsal cinsiyet eşitliği ve eşitsizliğinden etkilenen tek kurum üniversiteler değildir; diğer kurumlardaki bütçeleme çalışmaları da fonların etkin bir şekilde tahsis edilebilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğini göz önünde bulundurmalıdır. Sonuçların daha iyi değerlendirilebilmesi için farklı kuruluşlar üzerinde karşılaştırılabilir bir çalışma yapılması önerilmektedir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin bireyler ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisine dikkat çekmek amacıyla seminerler, radyo ve televizyon programları ile kamu spotları düzenlenmelidir. Bu girişimler, bu uygulamanın sonuçları ve cinsiyetler arasında daha fazla eşitliği teşvik etme potansiyeli konusunda farkındalığı artırmaya hizmet edecektir.
2. Cinsiyete dayalı bütçelemenin ekonomik sonuçlarını hafifletmek gerekmektedir. Bu doğrultuda, ülkenin eğitim sistemi genelinde üniversitelerde ve okullarda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda farkındalık yaratılması gerekmektedir.
3. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışının geliştirilmesi için eğitim kurumlarında bu konuda eğitim faaliyetleri düzenlenmesi ve rehberlik sağlanması gerekmektedir.
4. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı, kadınların çalışma koşullarını düzenleyen bir yönetmelik yayınlamıştır ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde de bu yönetmelik uygulanabilmelidir.
5. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin bütçeleme çalışmaları kapsamında, çalışmada anket kullanılarak eksikliklerin tespit edilmesi gerekmektedir. Yönetim sürecinde ilgili mevzuatın hazırlanması ve uygulanmasında kadın personel ve öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanması, çalışma imkânlarının ve kadroların eşit dağıtılması, burs ve sosyal destek imkânlarında kadın öğrencilere pozitif ayrımcılık sağlanması, üniversite bütçesinin kullanılması ve toplumsal cinsiyetin duyurulduğu uygulamaların hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle gerekli adımlar atılmalıdır.
6. Sayıştay raporlarında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin bütçe ve faaliyet raporlarında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye ilişkin herhangi bir sonuca ulaşılamamıştır. Olası kayıpların önüne geçmek için bütçeleme çalışmalarında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yer verilmesi gerekmektedir.
7. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımı, nüfusun farklı alt kesimlerinin çeşitli ihtiyaçlarını dikkate alan bir bütçeleme oluşturulmasını gerektirmektedir. Bu sayede kaynaklar daha etkin ve verimli bir şekilde tahsis edilebilecek, israf önlenilecek ve böylece toplumsal refah artırılacaktır.

Etik Kurul Onayı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nden onay alınmıştır. Sayı: 82493341-605-01.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Ethics Committee Approval: Approval was received from Aydın Adnan Menderes University. Number: 82493341-605-01.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Grant Support: Authors declared no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Alptekin AKTAKKA 0009-0006-3412-752X

Recep TEKELİ 0000-0001-6403-9383

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Acker, J. (2006). Inequality regimes gender, class, and race in organizations. *Gender & Society*, 20(4), 441–464.
- Akduran, Ö. (2012). *Hane Devlet Piyasa*, İstanbul: Sav Yayınları.
- Akduran Erol, Ö., & Ergüneş Oruç, N., (2019). Üniversitede Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe ve Planlama: İstanbul Üniversitesi Örneği. *Nuray Ergüneş için Yazılar* (548-573), İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı.
- Aktakka, A (2019).Cinsiyete Duyarlı Bütçe Algısı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Üzerine Bir Çalışma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Al, Ü. G. (2002). *Türkiye'de kadına Yönelik Kurumsal Politikalar: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçelemenin Olanak ve Sınırlılıkları*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Alkan, F. & Dayar, H. (2021). Belediyelerde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçelemenin Uygulanabilirliğine Yönelik Nitel Analiz: Eskişehir İli Örneği. *Türk Dünyası Akademik Bakış*, 1(1), 1-38.
- Alpar, R. (2013). *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Yöntemler*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Avrupa Komisyonu. Araştırma ve Yenilik Genel Müdürlüğü (2016). She Figures 2015. Luxembourg: Publications Office.
- Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü (2019). <https://www.hmb.gov.tr/bumko-merkezi-yonetim-butce-kanunu-ve-ekleri> (erişim: 19.07.2019)
- Büyükköztürk, Ş. (2017). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceviz, B. (2018). *Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığı Çerçevesinde Belediyeler*. Söke İşletme Fakültesi Priene Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(3), ss. 19-29
- Çın, S. (2014). *Değişen Yönetim Anlayışı ve Sivil Toplum Kuruluşları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dikmen, C. (2015). *Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Türkiye Uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Doğan, A. (2012). *Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Türkiye Değerlendirmesi*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Dumlupınar, S. & Göksu, G. G. (2020). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Faaliyetler, Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Uygulamaları Ve Kadın Memnuniyeti Arasındaki İlişkinin Analizi: Sakarya İli Örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2020, 15/2: 713-764
- Duran, D. Ş., ve Temür, Y. (2018). Türk Yerel Yönetimlerinde Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Yaklaşımları: Büyükşehir Belediyelerinin Bütçeleri Üzerinde Bir İnceleme. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), ss.353-380.
- Eğitimsen (2019). *2019 Yılı Yükseköğretim Bütçesi Analizi*. http://egitimsen.org.tr/2019-yili-yuksekogretim-butcesi-analizi/#_ftn2
- Elson, D. (2006), Budgeting for Women's Right: Monitoring Government Budgets for Compliance with CEDAW, *UNIFEM (United Nations Development Fund for Women)*, http://www.iwtc.org/cd_finance/46_gb.pdf
- Ergen, Z., Durak, B. (2017). Bütçeleme Anlayışında Yeni Bir Yaklaşım: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(9), ss.107-126.
- Erkan, B., Şentürk, M., Akbaş, Y. E., Paksoy, S. (2012). Dünyada Ve Türkiye'de Sosyal Bütçeleme (Cinsiyete Duyarlı Bütçe) Yaklaşımı, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Year:5 Number 9, Summer 2012, s85-105.
- Göğüsdere, C. (2020). Türkiye'de 2016 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Belgelerinin Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Vergilendirme Açısından Değerlendirilmesi, *Ekonomi, İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, cilt 2 sayı 3, ss223-232
- Gökbunar, R., Doğan, A. (2016). Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeler ve Başarı Etmenleri. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), ss. 1-20.
- Hadziahmetovic, A., Duric-Kuzmanovic, T., Klatzer, E. M., & Risteska, M. (2013). *Gender Responsive Budgeting-Textbook for Universities*. UNWOMEN-University Press, Sarajevo.

- Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2023). <https://muhasabat.hmb.gov.tr/merkezi-yonetim-butce-istatistikleri> (erişim: 12.06.2023)
- IMF (2023). International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2023. Erişim: 12.06.2023)
- İnce, M.Y. (2022). Evaluating Gender Responsive Budgeting in Turkey. *Ondokuz Mayıs University Journal of Women's and Family Studies* 2(1), June: 97-112.
- İşler, G. & İşler, İ. (2020). Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Türkiye’de Kadının Bütçedeki Yeri. *Pamukkale Journal of Euroasian Socioeconomic Studies*, Vol. 7, No. 1, 2020, pp. 39-47
- Jongbloed, B. (2012). Academic salaries in Western Europe. *International Higher Education*, 68, 5–6.
- Klot, J., Holvoet, N., Villagomez, E. (2002). Gender Budget Initiatives: Strategies, Concepts and Experiences, *The United Nations Development Fund for Women (UNIFEM)*.
- Kul, G. E. & Özüğurlu, H. Y. (2022). Toplumsal Cinsiyet Temelinde Bütçelemenin Siyasi Boyutu . *Bulletin of Economic Theory and Analysis* , 7 (1) , 59-85.
- Lynch, K. (2010). Carelessness: a hidden doxa of higher education. *Arts and Humanities in Higher Education*, 9(1), 54–67.
- Marginson, S. and van der Wende, M. (2007). To rank or to be ranked: the impact of global rankings in higher education. *Journal of Studies in International Education*, 11(3–4), 306–329.
- 2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181231M1-B0.pdf>
- Oppi, C., Cavicchi, C., & Vagnoni, E. (2021). The journey to gender-responsive budgeting: lessons learned from higher education. *Sustainability*, 13(4), 2019.
- Steinþorsdóttir, F. S., Einarsdóttir, Þ., Heijstra, T. M., & Margrét Pétursdóttir, G. (2016). Money Talks: Gender Budgeting in the University of Iceland. *Icelandic Review on Politics & Administration*, 12(1).
- Steinþorsdóttir, F. S., Einarsdóttir, Þ., Heijstra, T. M., Pétursdóttir, G. M., & Smidt, T. B. (2018). *Gender budgeting to expose inequalities in a precarious academia—and redistribute resources to effect change*. In Gender and Precarious Research Careers (pp. 83-110). Routledge.
- Şenesen, G.G. (2013). ‘Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Kapsam, Örnekler ve Türkiye İçin Öneriler. *Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar*, editörler, Figen Altuğ, Ahmet Kesik & Murat Şeker. 97-128. Ankara: Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Şenesen, G.G., Ergüneş, N., Yakar, A.Ö. (2018). Dirlik Temelli Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Yaklaşımıyla Yerel Yönetim Bütçelerine Bakmak: Kars Belediyesi. Prof Dr Nihat FALAY’a Armağan, ed. H. Kirmanoğlu, P. Feyzioğlu Akkoyunlu, A. Arıkoğa & B. Ergüder. 87-113. İstanbul: DER Yayınları,
- Şentürk, A. (2017a). Yerel Yönetimlerde Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: İstanbul İlçeleri. Büyükçekmece 1. Uluslararası Yerel Yönetimler Kongresi Bildiri Özet Kitabı. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları,
- Şentürk, A. (2017b). Cinsiyet Eşitlikçi Perspektifle Belediye Bütçeleri: Fatih Belediyesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tepekule, U., Özcan, P. M., Kayalidere, G. (2016). Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Türkiye Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), ss. 2316-2331.
- Toprak, D. (2016). Kamu İdarelerinde Cinsiyete Duyarlı Stratejik Planlama Ve Bütçeleme: Isparta İl Özel İdaresi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: CİEP Özel Sayısı*. 408-441.
- Tügen, K. & Özen, A. (2014) Türkiye’de Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Anlayışı, Prof. Dr. Naci Birol Muter’e Armağan, Editörler: Ramazan Gökbnar, Mustafa Miynat, Birol Kovancılar, Tülin Canbay, Serkan Cura, Manisa-2014, s135-144, Celal Bayar Üniversitesi Rektörlük Basımevi- Manisa
- Tügen, K. ve Özen A. (2008). Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Anlayışı. *Maliye Dergisi*, (154), ss. 1-11.
- Yavan, S. & Gazeloğlu, C. (2020). Yerel Yönetimlerde Cinsiyete Duyarlı Bütçelemenin Hiyerarşik Kümeleme Analiziyle İncelenmesi: Aydın İlçe Belediyeleri Örneği, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 31, Sayı 1, Ocak 2022, s. 165-200
- Yıldırım, Ö.K. (2018). Türkiye’de İyi Yönetişim. *Uluslararası Afro- Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 3(6), ss.273-289.
- Yıldız, S. & Uğur, A. (2016), Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Ülke Deneyimleri, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 5 Sayı: 3i S271-292.
- Yücel, Y. (2016). Dirlik Temelli Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe Denetimi: Büyükşehir Belediyeleri Arasında Bir Karşılaştırma. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 25/1, 25-46.

Atf Biçimi / How cite this article

Aktakka, A., & Tekeli, R. (2023). Cinsiyete duyarlı bütçe algısı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi üzerine bir çalışma. *Maliye Çalışmaları Dergisi-Journal of Public Finance Studies*, 2023; 70, 1-22. <https://doi.org/10.26650/mcd2023-1313871>